
Laca Tijdingen

Driemaandelijks tijdschrift van LACA.
Geschied- en Heemkundige Kring van Laken

Jaargang 7 - Nummer 2 - december 1995

Laken

Wapen van de Koninklijke
Residentie Laken
Koninklijk Besluit van 20 april 1857

Verantwoordelijke uitgever:
Leon Candau, Rode Kruislaan, 15, 1020 Brussel, tel. 02/268.69.58
Afgiftekantoor : 1020 Brussel 2

➔ TEN GELEIDE ➔

1. - REACTIES OP "HERKENT U ZE NOG ?"

In het vorig nummer van LACA Tijdingen werd een groepsfoto gepubliceerd waarop de leiders en de jongens die tot het Patronaat van de O.L.Vrouwekerk van Laken behoorden herkenbaar waren. Deze foto werd ons bezorgd door de Heer Marcel de Schrijver. Naar aanleiding hiervan bereikten ons verscheidene reacties.

Het eerste signaal ontvingen we van de Heer Pessemiers. Hij schrijft ons wat volgt :

"Het "Patronaat" had zijn lokaal in een gebouw, Koninklijk Parklaan, 10 (of 14 ?) dat eigendom was van de parochie, als ik het goed voorheb. Achteraan gaf de binnenkoer uit op het gebouw Mellerystraat 14 (dat nu nog door de jeugdbewegingen wordt gebruikt).

Zelf was ik bij de Chiro-jeugdbeweging sinds 1957 en toen nog spraken de oudere leden van "Het Pat", hiermede doelend op de parochiale jeugdwerking die er vóór de oorlog bestond en waaruit de Chiro-jeugd ontstond.

De foto zelf is genomen op de binnenkoer van bovenvermeld lokaal. Meer informatie over de vooroorlogse jeugdwerking kunnen volgende mensen misschien bezorgen :

Dhr. Jef Allaerts, stuwende kracht achter de Cardijn-actie, ontstaan zoals men weet in Laken maar nu voortwerkend in Opwijk.

Familie Cloet, destijds wonende in Laken, Vander Aastraat (een gezinnetje van liefst 14 kinderen), (de oudste zoon is apotheker in de St.-Annalaan op de Mutsaard...) heden uitgeweken naar Grimbergen en omstreken."

Leonard Matthijs werd herkend op de foto door de weduwe, Mevrouw Gaby Cloet : 1ste rij uiterst links. Zie ook artikel "Bekende en/of beroemde Lakenaars" verder in dit blad omtrent de levensloop van deze persoon.

Deze informatie bevestigt de inlichtingen, intussen ingewonnen door een werkend lid van LACA.

De CHIRO-jeugdbeweging vond haar oorsprong, begin deze eeuw, vanuit het patronaat. Dat wilde jongeren van de straat halen om hen een opvoeding te geven en dacht daarbij in eerste instantie aan zondagsonderricht. De sterke link tussen CHIRO en parochie komt vanuit het patronaat.

Ik wens echter wat dieper in te gaan op een tweede reactie die ik niet zonder enige ontroering onder ogen kreeg. Afzender is Mej. Martine Lauwers.

Zij schrijft :

"Groot was de verwondering van mijn moeder, en ook de emotie die ze voelde toen zij bovenvermelde foto ontdekte in LACA Tijdingen. Op de vierde rij (achtste van links) herkende zij haar broertje Henri Worme. Hij werd geboren op 23 augustus 1915 en is spijtig genoeg overleden op kerstdag 1930 op 15-jarige leeftijd. Hij maakte in 1926-1927 deel uit van het patronaat van de O. L. Vrouwekerk van Laken. Op deze foto was hij dus 23 dagen verwijderd van zijn twaalfde verjaardag."

Vooraf de slotzin van haar brief streelde de fierheid van onze kernploeg. Daar staat :

"Ik hoop U met deze inlichtingen van dienst geweest te zijn en moedig U hierbij aan om verder te gaan met het verspreiden van deze boeiende informatie over Laken. Geloof me, het tijdschrift wordt bij ons gretig gelezen door de ganse familie ...!"

Hiervan wordt akte van genomen, Martine, dank U. LACA veroorlooft zich trouwens de door U bezorgde foto's aan haar lezers te tonen, ter herinnering aan het jongere broertje van uw moeder dat op jeugdige leeftijd overleed.

Twee foto's met beeltenis van Henri Worme (° 23 augustus 1915 - + 25 december 1930).

Links : gezinsfoto - let op de specifieke toenmalige klederdracht +/- 1927.

De woning is gelegen : Alfred Stevensstraat, 14 te Laken.

Rechts : De jonge Henri, enkele jaren vóór zijn droevig heengaan.

2. - BESCHERMING VAN HET ERFGOED

Het verheugt ons, heemkundigen, dat het Ministerie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest enkele belangrijke beslissingen genomen heeft in verband met de bescherming van het erfgoed. (Zie Belgisch Staatsblad van 22 september 1995).

- a) Bij besluit van de Brussels Hoofdstedelijke Regering van 9 maart 1995 worden de **orgels** gelegen op het grondgebied van de 19 Brusselse gemeenten en voorkomend op de ondervermelde lijst, ingeschreven op de inventaris.

Wat betekent dit voor Laken ?

- Onze-Lieve-Vrouwekerk van Laken, Onze-Lieve-Vrouwvoorplein, orgel op het oksaal;
 - Idem, orgel in de linkse zijbeuk, nabij het koor;
 - Sint-Lambertuskerk, Sint-Lambertusplein, orgel op het oksaal;
 - Protestantse Kerk in België-Silokerk, Antwerpsesteenweg, 324, orgel op het oksaal.
- b) Niet alleen aan de orgels werd aandacht geschonken doch ook aan zekere landschappen, gelegen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, wordt een beschermende waarde gehecht.

Bij besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 16 maart 1995 worden de landschappen, voorkomend op de ondervermelde lijst, ingeschreven op de inventaris van het onroerend erfgoed van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Dit betekent concreet voor Laken :

- Neptunusfontein
- Sobieskipark of Koningin Elisabethpark
- Park van de Sint-Annadreef
- Palfynsquare
- 21 juli-square
- Prins Leopoldsquare
- Prins Karelsquare
- Clementinasquare
- De tuin van de Japanse Toren
- Het Kluispark

Deze inlichtingen verschaffen ons de stellige zekerheid dat ooit voornoemde orgels en sites in aanmerking zullen komen voor "*definitieve klassering*".

L. Candau

GROEI VAN HET GEBOUWENCOMPLEX IN DE KAREL BOGAERDSTRAAT

De artistieke belangstelling voor dit grootse complex is eigenlijk maar de laatste jaren ontstaan, terwijl het al meer dan vijftig jaar het straatbeeld van Laken beheerst. Deze erkenning gaat gepaard met de vernieuwde interesse voor de architectuur- en andere kunststijlen van vóór Wereldoorlog II. In de navolgende tekst zullen we pogen het wordingsproces van het huidige ensemble te schetsen.

De gebouwen van de campus-Laken, om ze met hun nieuwe naam te duiden, kwamen tot stand tussen ca 1926 en 1960. De peuters en kleuters verhuisden naar de schooltuin van de Prins Karelsquare in nieuwe geprefabriceerde lokalen in 1971.

Alhoewel de hoofdgebouwen langs de straatkanten drie hoge verdiepingen tellen, met nog een dak er bovenop, (alles goed voor een 20 meter hoogte), die het straatbeeld beheersen, verstoren zij de skyline van de omgeving niet.

In onze gemeente begon de gebouwengeschiedenis van de school in 1916. De Vlaamse sectie van de Normaalschool voor Meisjes, gevestigd in de Berkendaalstraat in Vorst, kwam toen naar Laken.

De Centrale Administratie huurde (1916) en kocht (25.10.1918) van weduwe Carbon-Laig Niel een domein van 220 are voor de inrichting van een Staatsnormaalschool, los van elk gemeentelijk toezicht.

Het Carbon-domein strekte zich eertijds als weiland uit, langs beide oevers van de Molenbeek, en maakte deel uit van de veldwijken Kroonveld (rechteroever) en Krayenbosch (linkeroever). Deze veldnamen zijn nog vermeld op de kaart van Laken getekend door R.P. Cammaert omstreeks 1850. Volgens de kadastrale kaart uit 1830 komt dit domein overeen met de percelen Sectie C, n° 229, 230 en 231. Op n° 229 staat een gebouw dat ongetwijfeld het embryo is waaruit het huidige schoolcomplex groeide. Hetzelfde gebouw vinden we terug op een kaart van 1811.

De eerste schoolgebouwen.

De nieuwgestichte "Vlaamsche Staatsnormaalschool voor Meisjes" werd in september 1916 ondergebracht in de zes gebouwen die het domein rijk was. Het hoofdgebouw of het Kasteel, was gelegen in de Goudbloemenstraat, 94 in Laken, nu de Chrysantenstraat, 26. De bewoners van de Karel Bogaerdstraat keken naar de overkant op de tuin van het kasteel begrensd met hoge populieren. De aankoop in 1918 omvatte niet de schooltuin aan de Kunstenaarsstraat. De vroegere weilanden aldaar waren intussen omgevormd

tot een openbaar parkje met gazon en wandelwegen rondom de nieuw gevormde vijver van de Molenbeek, nog zichtbaar op stadskarten van 1910 en 1917. Het parkje werd toegewezen aan de Normalschool, nadat de stad Brussel dit aan de Staat afstond ter "betaling" van de strook afgenomen staatsgrond, nodig voor de verbreding van de Karel Bogaerdstraat ter gelegenheid van Expo 1935.

Het "*Kasteel*", een classicistische herenwoning, waarvan we (nog) geen afbeelding van de voorgevel konden vinden, was bereikbaar via een ijzeren hekken en een bordes op de zijgevel met aan beide kanten twee naar elkaar kijkende leeuwen. Later werden het bordes en de kasseiweg weggenomen en werd een aanpalend tweede even hoogbouw opgericht als uitbreiding van de school.

In het Kasteel werden slaapzalen, klaslokalen en kantoren geïnstalleerd. Een villa, "*de villa met het Torentje*", werd bewoond door Directrice Huybrechts en familie; daarna door mevrouw Jodogne. Nadien werden er interne leerlingen in ondergebracht, vervolgens de elkaar opvolgende dames-economen, waaronder als laatste mevrouw De Laet ('59 - '76). Het is de enige villa die er nu nog staat (zie afbeelding in LACA Tijdingen van juni 1995, p. 10, maar de toren werd inmiddels afgebroken). De overige villa's waren bestemd voor leerlingen-normalisten. De "barakken" vanuit het front-gebied overgebracht moesten dienen als tijdelijke oplossing voor huisvesting van het steeds groeiend leerlingenbestand.

Een moderne bestuursterswoning werd omstreeks 1938 gebouwd in het schoolpark, Kunstenaarsstraat en (pas na de oorlog) bewoond door mevrouw Waeytens tot zij op rust ging (1947 - 1973). Nu is dit gebouw toegewezen aan het Pedagogisch Bureau en kleuter-klassen. Een geplande, moderne economenwoning op de hoek Chrysanten- Karel Bogaerdstraat is er nooit gekomen; daar groeien nu populieren en werd een speeltuin voor de interne leerlingen aangelegd. De square werd beschermd als groenzone samen met de achterliggende wijk.

Uitbouw van het huidige complex

Al van bij de aanvang was het duidelijk dat het Instituut met plaatsgebrek te kampen had. Op een foto van juni 1923 staan 165 leerlingen, Lagere Oefenschool en de aspirant-(Froebel) onderwijzeressen met het lerarenkorps ten getale van 17 (zie illustratie in LACA Tijdingen, juni 1995, pag. 9). Dit is een minimum, gelet op de afwezigen. Er werd een numerus clausus ingesteld voor internen en de school huurde huizen in de buurt om er de leerlingen in onder te brengen.

De oplossing was nieuwbouw.

In zijn boek "*Huib Hoste*" publiceerde Marcel Smets een foto van een gedurfd ontwerp voor de Lagere School met een speelzaal en turnzaal, dat omstreeks 1924 werd getekend. Hoste (1881-1957) was wel opgeleid in de neo-gotische richting, maar zijn verblijf in Nederland tijdens Wereldoorlog I had hem in contact gebracht met een meer utilitair genre. Na de oorlog werd hij de pionier in België van de zakelijke moderne richting. Daarom is zijn ontwerp voor ons interessant omdat het bij zijn vroege creaties hoort. We merken hier op dat een basis werd gelegd voor de latere bouw : modern en groots, in tegenstelling met de neo-gotische bouwtrant van vele toenmalige katholieke instellingen.

De ontwerptekeningen van de Brussels-Vilvoordse architect Alfred Minner, ook omstreeks 1924 gemaakt, zijn verloren gegaan maar de confrontatie van getuigenissen doet besluiten dat hij het nieuwe complex ontwierp en uitwerkte.

De Lagere Oefenschool werd gebouwd tussen 1925 en 1928, jaar waarin men de lessen begon te geven en ruimte vrijkwam voor de nieuw gestarte regentes-senopleiding. Deze laagbouw langs de Tuinbouwersstraat is opgetrokken in rode baksteen. De witte Franse steen dient als decoratief element. De bouw is zeer harmonieus en 100m lang. De klassen zijn georiënteerd naar het zuiden. Het was Huib Hoste die aandacht wekte voor zonne-oriëntering. De gang is naar noordkant gericht en de hoge muur met smalle ramen biedt bescherming tegen indiscretie en tegen koude. Aan de buitengevel werden tal van decoratieve elementen verwerkt in Franse steen : de muurverluchters en de meisjeshoofden aan de muur, mooi gevat in een verguld kader. Het leistenen dak wordt speelser door de vergulde Art-Deco-krulmotieven en het tulpmotief. (zie foto) De idee bestond om langs het gehele domein een dergelijke laagbouw in te planten om zo middenin het park te behouden.

Mevrouw Huybrechts, de grondlegster van de school, werd in september 1933 opgevolgd door mevrouw Jodogne, die directrice bleef tot 1947. Voor wat de gebouwen betreft kunnen wij stellen dat zij de drijvende kracht was achter de bouw van het huidige hoge, geelkleurige complex. Ook hier kunnen we geen juiste datum van aanvang der werken vinden. Toch kunnen we een tijdstip tussen de periode 1934 en 1936 vooropstellen. Tijdens het schooljaar 1937-1938 konden al in gebruik genomen worden : 2 studiezalen elk plaats biedend aan 100 interne leerlingen, 4 slaapzalen, een speelzaal en klassen. De oprichting van het centraal gebouw langsheen de Karel Bogaerdstraat (voorgevel 60m lengte) en de Atheneum-vleugel werden in 1938 aangevangen, zodat bij het uitbreken van Wereldoorlog II nog ramen, verwarmings- en sanitaire inrichtingen moesten geplaatst worden. Hieraan werd niet verder gewerkt omdat deze vleugel ingepalmd werd door het Duitse leger. In 1942 veranderde het adres in Karel Bogaerdstraat 4. Het Economaatsgebouw, 120m lengte op 15m breedte in de Chrysantenstraat werd in aanneming gegeven in 1942, maar de werken werden dra terug stilgelegd. Het Kasteel met bijgebouwen werd daartoe afgebroken, een gebeurtenis die misschien bij oudere Lakense inwoners nog in de herinnering leeft.

Vanaf 1947 en tot 1960 werd in de Chrysantenstraat verder gewerkt : de grootkeuken met eetzaal voor 300 personen, de infirmerie, de turnzaal en verscheidene vaklokalen rezen uit de grond.

Een deel geraakte tot op heden niet afgewerkt, namelijk een tussenstuk met verdiepingen voor het Atheneum dat met de Lagere school moest verbonden worden. "*Projeté*" staat in dikke kleurpotloodletters op het plan. De sporen van de onafgewerkte bouw zijn tot op heden zichtbaar vanop de Emile Bockstaellaan.

De grootsheid van het hele complex leidde uiteraard naar hoge bouwkosten, die dan weer in het Parlement aanleiding gaven tot felle debatten en dreigend ontslag van de regering. Toch is het onze mening dat dit project niet misstaat in de "*Koninklijke Residentie Laken*" !

Bekijken we nu het totale concept vanuit bouwkundig oogpunt, dan treffen ons enkele zaken waaruit blijkt dat Minner een goede eigentijdse bouwkundige was. Zo creëerde hij grote binnenruimten door de gebouwen aan de straatzijde in te planten en won hij ruimte door er andere in *tandvorm* te plaatsen. De lichtinval werd er niet door geschaad. Ook hier is de oriëntering goed overwogen. De klaslokalen zijn zuid-noord gericht en afgeschermd van de noordenwind door langslopende gangen. De slaapzalen zijn oost-west gericht. Eigen aan de nieuwe bouwopvattingen zijn ook de hoge, grote ramen voor buiten- en binnenvensters, waardoor een gevoel van beklemming wordt vermeden.

Minner voldeed aan nieuwe visies inzake bouwtechniek door gebruik te maken van moderne materialen : Franki-palen, gestandaardiseerde onderdelen door de industrie in produktie gebracht, mechanisch geblazen glas, gekleurde muurtegels, beton. Hij paste koloniale grondstoffen toe : limbahout en koper. Voorts bracht hij de elektriciteitsvoorzieningen volgens de nieuwste normen aan en liet de centrale verwarming op steenkool werken. Ook een grote monumentaliteit uit zich vooral in de grote glasruimte van het hoofdgebouw. Hij bleef echter de klassieke Boomse baksteen gebruiken en zag toe op de kleurenproduktie ervan. De Belgische baksteen werd aangewend in een complex, dat een schepping was van de Internationale stijl in de periode tussen de beide wereldoorlogen. Referenties naar 19e eeuwse neostijlen zijn geheel afwezig. Het schoolgebouw werd aangepast aan de jeugd, die er moest opgroeien.

Contrasterend met de Lagere Oefenschool werd geopteerd voor een licht-kleurige geelrode baksteen en arduin. Aan de buitengevel vinden we meisjeshoofden met een attriboot van een leervak en vijftig verschillende plant- en dierfiguren, ook hier vaak omrand met vergulde tegels, voornamelijk in de vooroorlogse bouw. De arduinen muurverluchters dragen een ander motief dan in de Lagere Oefenschool. Op de eerste gebouwen werkte beeldhouwer Albert

De Raed (1875 - 1939) (1) met zachte slag. Op het Economaatsgebouw, de portierswoning en het Directiehuis was een andere hand bezig en de figuren zijn er strenger van lijn.

Bijzonder is de decoratie boven de hoofdingang Karel Bogaerdstraat. Ze werd gebeeldhouwd door Elisabeth Basmarin en werd er aangebracht omstreeks 1955 tijdens de afwerking van deze ingang. De drie vrouwenfiguren stellen een allegorie van het onderwijs voor. Wat later werd het opschrift RIJKSNORMAALSCHOOL hoog boven de hoofdingang toegevoegd, evenals de vlaggestokken. Het zij nog gezegd dat van Basmarin geen spoor teruggevonden kon worden, terwijl beeldhouwer Albert De Raed wel zekere bekendheid verwierf.

Binnenin werden op het einde van de gangen felgekleurde glasramen aangebracht die kleurspiegelingen gaven bij zonlicht. Zij werden ontworpen door Ferdinand Crickx, waarvan ook werk in de basiliek van Koekelberg bestaat. Deze glasramen verdwenen toen zij vervangen werden door dubbele beglazing. Toch bleven de glasramen van de binnenmuren gelukkig bewaard.

Ook het huis van de Directrice in het schoolpark werd voorzien van decoratieve elementen.

De muurschilderingen van de feestzaal mogen ook niet vergeten worden. Ze zijn het werk van studenten van de Académie Royale de Bruxelles, die een staatswedstrijd betreffende de decoratie van de speel- en turnzaal van Laken hadden gewonnen. Zij mochten de zaal decoreren in 1949 - 1950.

Zeer toevallig konden we in 1992 het werk van één van hen Tony Van Goolen (1924 - 1985), bewonderen (2). Daardoor kwamen we in contact met twee anderen, José Curnelle en Geo Mommaert. Deze laatste stelde eind 1994 zijn werken tentoon in Schaarbeek. Omstreeks dezelfde tijd ontmoetten wij ook de vierde in Lokeren : Maurice Wyckaert.

Gelet op de sierelementen en het bouwkundig concept hoort het complex bij Art-Décostijl en bij de nieuwe architecturale opvattingen van het Interbellum. Ook werd op bijzondere wijze ingespeeld op het moeilijk moerassig hellend terrein.

H. Verstraete

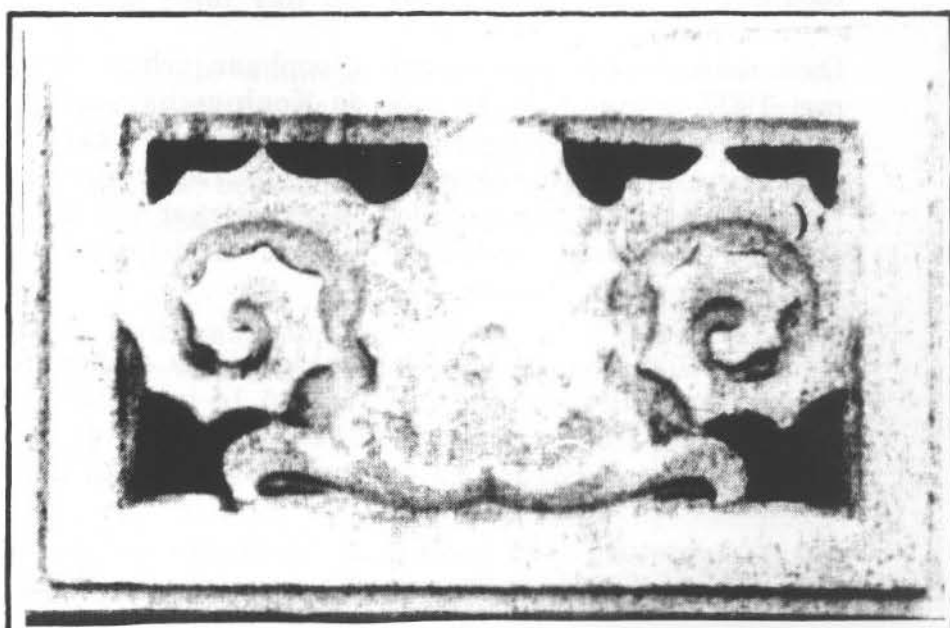
We danken de heer Platon voor zijn welwillende medewerking.

Bibliografie

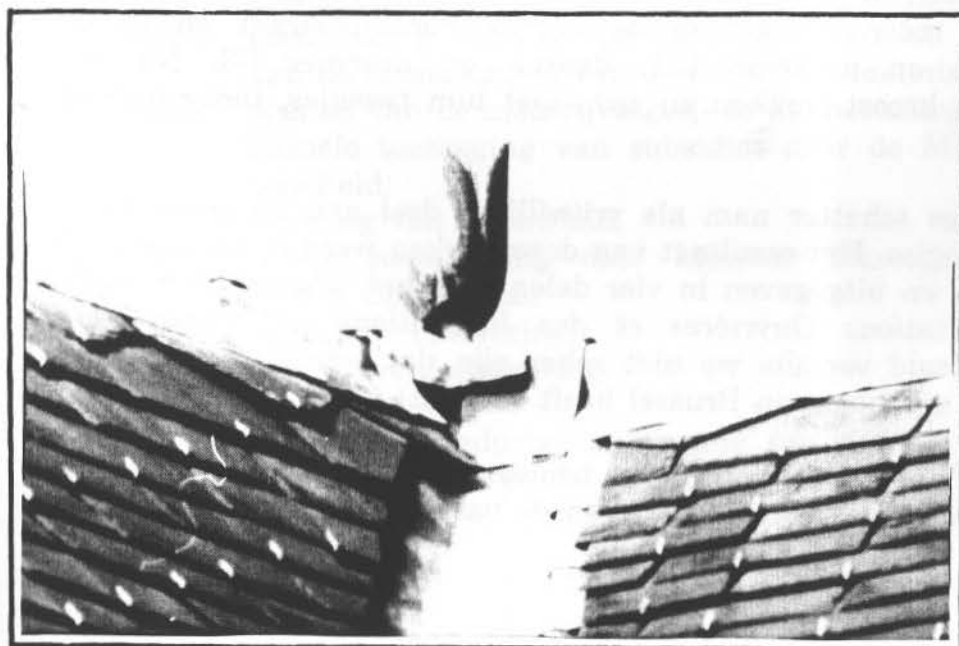
- (1) Dillen J., *Beeldhouwwerk en versieringskunst in Laken. Interludium over minder bekende beeldhouwers : De Raed, Albert*
In : LACA Tijdingen, december 1991, p. 12 - 13.
- (2) Verstraete, H., *Een schilder met werk in Laken. T. Van Goolen.*
In : LACA Tijdingen, september 1991 & juni 1992, p. 4 - 5.

Meisjeshoofd

Verluchttingsrooster

Tulpmotief op dak

BEKENDE EN / OF BEROEMDE LAKENAARS

DE ARCHITECT Egide DEKEULENEER EEN PLAATSELIJKE BOUWMEESTER.

Ons actief lid Daniel Van Kriekinghe publiceerde onlangs in "Norwest" een artikel over de Lakense architect Egide Dekeuleneer.

Niet al onze leden ontvangen of lezen dat blad. Daarom vinden wij het interessant het in het Nederlands in LACA Tijdingen over te nemen.

LACA

* * * * *

Op het nummer 268 van de Emile Bockstaellaan woont een echte oud-Lakenaar. Inderdaad, na grondig genealogisch onderzoek, samen met een zekere Pater Felix, slaagde de heer Egide Dekeuleneer erin zijn stamboom samen te stellen. De twaalf generaties van zijn Lakense voorgangers reiken tot het begin van de 17e eeuw !

Deze man die een goed gevulde loopbaan achter zich heeft, werd geboren op 2 mei 1907 in nummer 10 van de Koningschapsstraat in Laken. Hij herinnert zich nog de bewaarschool van de "Ursulinen" waar een van de zusters naar de zangerige naam "Cunégonde" luisterde. Lager- en middelbaar onderwijs volgde hij in de Broedersschool, Molenbeeksestraat tot in 1913 en hij voltooide later zijn studies voor architect in het Sint-Lucas-Instituut, gevestigd in de Paleizenstraat in Schaarbeek.

Verstandelijk zeer begaafd behaalde hij op amper negentienjarige leeftijd het diploma van meetkundig schatter. Op 14 juli 1930, hij is dan 23 jaar, verwierf hij met grote onderscheiding de eerste prijs bij de eindproeven in de Sint-Lucasschool in Schaarbeek en mocht hij zich van dan af architect noemen.

Op 8 augustus 1936 huwde hij Henriette Draps. Volgens de geruchten zou haar grootmoeder een "onecht" kind van Koning Leopold I geweest zijn.

Het gezin werd gezegend met vijf kinderen en verbleef op verschillende plaatsen in Laken, meer bepaald in de Jacobs Fontainestraat en in de Stefaniastraat, eerst op nummer 131, daarna op nummer 63. Na het uitzwermen van hun kroost trokken zij zich, met hun tweetjes, terug in hun huidige woning.

De jonge meetkundige schatter nam als vrijwilliger deel aan de opmetingen van de Brusselse steegjes. Het resultaat van deze werken werd te boek gesteld tussen 1932 en 1940 en uitgegeven in vier delen door het "*Comité Officiel de Patronage des Habitations Ouvrières et des Institutions de Prévoyance*". (N.V.D.R. : niet vertaald vermits we niet zeker zijn dat een Nederlandstalig tegenhanger van dit organisme in Brussel heeft bestaan).

Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd hij benoemd tot wat men in die tijd omschreef als "*Chef de Bloc*" in het kader van de passieve verdediging van het

Stefaniakwartier. Hij herinnert zich nog het verschrikkelijk bombardement in mei 1944 waarbij een dertigtal personen de dood vonden (omgeving van de huidige Gaudiumzaal).

Onder de talrijke werken die hij in Laken uitvoerde worden vermeld :

1. - Voor de "Lakense Haard"

a) Langs de Emile Bockstaellaan en in de Charles Ramaekersstraat : 46 woonsten in 1949.

Wat deze woonsten betreft verduidelijkte de Heer Dekeuleneer dat hij bij de oprichting van deze sociale woningen 220 frankipalen, elk 18 meter lang, heeft moeten heien en dat men tijdens de graafwerken de grondvesten van een oude sluis van de Maalbeek heeft ontdekt.

b) In de Mellerystraat en de Mathieu Desmaréstraat : 44 woonsten in 1955 en 116 woonsten in 1965

Als wetenswaardigheden in de rand van de geschiedenis vertelde hij nog volgende anecdotes :

- de aanplantingen rond de sociale woningen in de Mellerystraat werden uitgevoerd door de echtgenoot van de huisbewaarster; deze knappe man had in die tijd de prijs van de Diensten van het Groenplan weggekaapt.

- Mathieu Desmaré, leerling van beeldhouwer Ernest Salu, beitelde het monument van de Franse Onbekende Soldaat op het Onze-Lieve-Vrouw-Voorplein in Laken.

2.- Voor de Stad Brussel

Het sportcomplex in de Kerkeveldstraat, ingehuldigd op 1 september 1972, omvat : een zwembad, een omnisportzaal, een solarium, een cafetaria, enz.

Aan de hand van persoonlijke nota's wist hij de bouwgeschiedenis van dit complex te schetsen.

25.11.57 : goedkeuring door de gemeenteraad van het onteigeningsplan betreffende de gebouwen in de Kerkeveldstraat

02.10.61 : goedkeuring door de gemeenteraad van het voorontwerp van het zwembad.

14.09.64 : goedkeuring door de gemeenteraad van het definitieve plan.

21.11.66 : goedkeuring door de gemeenteraad van het ontwerp, aangepast aan de bemerkingen van de subsidiërende minister.

28.11.68 : openen van de inschrijving op de aanbesteding.

19.09.69 : formele toezegging van subsidies door de Minister van Volksgezondheid.

27. 7.69 : aanvang van de werken.

09.03.70 : eerste steenlegging door Minister Namèche en Burgemeester Lucien Cooremans.

01.09.72 : voorlopige oplevering;

29.08.79 : definitieve goedkeuring.

(N.VDR : Let op de langdurige tijdspanne tussen de goedkeuring van het onteigeningsplan en de definitieve goedkeuring : 22 jaar.)

3. - Voor diverse particulieren

De Heer Dekeuleneer heeft ook voor diverse particulieren gewerkt. Hij bouwde : de drukkerij Vandezande in de Moorsledestraat, de woning van de familie Jacobs-Brocas in de Maria-Christinastraat, de wasserij Walravens in de Fransmanstraat, de bakkerij Coppens in de Maria-Christinastraat en op de Houba de Strooperlaan, de slagerij Stoppie op de Emile Bockstaellaan, drie grote garagecomplexen, gelegen in de Jan Bollenstraat 42/84 en in de Leopold I-straat 95, die samen plaats bieden aan een honderdtal voertuigen.

Zijn palmares is indrukwekkend en bestrijkt een werkperiode van om en nabij 55 jaar.

De Heer Dekeuleneer oefende tevens de functies uit van gerechtelijk deskundige en van administratief magistraat bij de 2de Kamer van Beroep voor de pensioenregeling der zelfstandigen in Brussel.

Ten slotte hield hij zich ook nog bezig met oorlogsschadedossiers.

Op te merken valt dat op de voorgevel van zijn voormalige woning in de Stefaniastraat nummer 63 twee halfverheven beeldhouwwerken aangebracht werden, voorstellend : aan de linkerkant, het gereedschap van een beeldhouwer, aan de rechterkant, het gereedschap van een architect. Beide beeldhouwwerken werden uitgevoerd door de beeldhouwer Stanislas Hensen.

De Heer Dekeuleneer heeft nog duizend-en-één herinneringen aan het Laken van weleer. Voor de vuist weg somde hij een reeks handelaars op die in 1953 op de Emile Bockstaellaan een zaak uitbaatten. Zij stonden mee in voor de bloeiende handelsbedrijvigheid langsheen deze verkeersader, doch waarvan er thans niet veel meer overblijven. Zo verdwenen ondermeer : de slagerij Stoppie, de keurfruit- en groentenwinkel Plaskie, de banketbakker Vignoble, de plooiestomerij (*) Flamme, het café "Bons Amis", de fotograaf Coomans, de koninklijke banketbakkerij D'Havé, de bonthandelaar Lebon, enz...

De Heer Egide Dekeuleneer is nu 88 jaar oud en houder van meerdere eervolle onderscheidingen, te weten :

- Het ereteken 1ste Klas van de Beroepsverenigingen (1961)
- De zilveren palmen van de Kroonorde (1973)
- Ridder in de Orde van Leopold II (1988)
- Ridder in de Kroonorde (1994).

LACA dankt de Heer Egide Dekeuleneer voor de verstrekte informatie en drukt de wens uit dat hij samen met zijn echtgenote nog vele jaren van een gouden levensavond moge genieten.

D. Van Kriekinghe

Vertaling : Leon Candau

M.m.v. Denise Pulinckx

(*) Een zaak waar men stoffen in permanente "plissé" perste en ook knopen bekleedde in dezelfde materie als mantels, bloezen, japonnen, enz.

BEKENDE EN/OF BEROEMDE LAKENAARS

DE HEER LEONARD MATTHIJS

Een aandachtige lezeres van LACA Tijdingen gaf mij vorig jaar de raad eens nader contact op te nemen met een rasechte Lakenaar. Tussen "doen" en "willen doen" ligt helaas vaak een reeks prioriteiten die geen uitstel dulden. Inmiddels overleed de Heer Leonard Matthijs schielijk op 25 februari 1995. Op 7 juni, dit jaar, zou hij zijn 82ste verjaardag gevierd hebben. Vele Lakenaars betreuren zijn plotse heengaan want, zoals vernomen, heeft deze man zijn hele leven opgeofferd aan openbaar dienstbetoon. LACA wil postuum hulde brengen aan deze persoon en een paar regels wijden aan zijn herin nering. Zijn echtgenote heeft LACA in die droeve dagen na het afscheid een interview toegestaan.

Hier volgt een samenvatting van het ontroerend gesprek dat ik als voorzitter van LACA met haar voerde.

Op 25 maart belde ik aan, Prins Leopoldsquare. Lakense gastvrijheid is spreekwoordelijk. Er viel mij een hartelijk onthaal te beurt, weliswaar nog doordrenkt met rouwvolle verwijzingen naar de sombere gebeurtenis, enkele weken voordien ... Ik luisterde, ontroerd : *"Die avond heeft hij nog twee boterhammen gegeten, mijnheer, zoals hij 't gewoon was. Tegen 22 uur voelde hij zich onwel worden. Rusten wou hij. Ik vergezelde hem op weg naar de slaapkamer en hielp hem, terwijl hij probeerde zijn benen te strekken. Daarna ging ik op de rand van het bed zitten en legde mijn arm rond zijn hoofd. Drie korte snikken bracht hij uit, en ... toen lag hij dood in mijn armen."*

Bij het raam gezeten hadden wij een prachtig uitzicht op het wijde plantsoen ... gele en roze bloemvlekken op het netvlies als patchwork samengeweven. Vóór mij, een hulpeloos vrouwtje, getekend door een mateloos zieleleed. Ze greep naar een zakdoek waarmee ze voorzichtig een traan wegdopte. Tussendoor vertelde ze dat ze zichtproblemen heeft aan het rechteroog. Maar ze kon mij duidelijk waarnemen ... *"Jaja, mijnheer, ik weet wie U bent, ik heb U al vaak ontmoet in het Gemeenschapscentrum Nekkersdal"*.

Het is een universeel gegeven : tranen luchten op. "U wou over mijn man praten, is het niet ? Vraag maar op."

LACA : Met groot respect voor uw echtgenoot, Mevrouw, kunt U een globaal beeld van uw man schetsen ?

GABY : Jazeker, heel graag. En noem mij maar Gaby zoals iedereen in Laken. Dat is makkelijker. Leonard had een zeer zachtzinnig karakter. Nooit is hier een hard woord gevallen. Zijn maatschappelijke inzet was merkwaardig. Wat hij allemaal gedaan heeft voor de vele Lakenaars is onvoorstelbaar.

Hij heeft verschillende afdelingen voor algemeen nut opgericht maar werd voor dit veldwerk niet altijd rechtvaardig bejegend. Op jeugdige leeftijd trad hij toe tot de K.A.J. (**K**atholieke **A**rbeiders**j**eugd) waarvan de leden Kajotters genoemd werden. Zijn vorming ontving hij persoonlijk van de latere kardinaal Cardijn, die de beweging stichtte en in die tijd hier onderpastoor was. Ik zou het zo zeggen ... Hij is zijn leven lang kajotter gebleven. Tegenslagen kon hij relatief goed verwerken, maar soms kon het teveel worden. Zijn geloof in de beweging hielp hem daarbij. Het gebed van de kajotter dat op zijn doodsprentje is afgedrukt, heeft hij altijd, tot op zijn laatste levensdag, vóór 't slapengaan opgezegd.

Hij was eerst jeugdleider en daarna voorzitter van de Nederlands-talige Lakense K.A.J., toen nog alleen toegankelijk voor jongens.

De franstalige tegenhanger J.O.C. (**J**eunesse **O**uvrière **C**hrétienne - **J**ocistes) in Laken was dan weer alleen toegankelijk voor franstalige meisjes.

LACA : Was hij Lakenaar van geboorte ?

GABY : Hij werd in Schaarbeek geboren. Hij moet zowat een jaar geweest zijn toen hij hier met zijn ouders in Laken kwam wonen. Ikzelf ben een geboren Lakenaarster ... in de Ledeganckstraat op het nummer 28, in een van die kleine huisjes, vlakbij de kapel van de H.H. Engelen.

LACA : Een kapel in de Ledeganckstraat ?

GABY : Jazeker, nu bevindt zich daar een garage maar toen wij ons huidig appartement betrokken, 31 jaar geleden, stond daar op die plek een stapelhuis, dat later tot noodkerk werd omgebouwd. Leonard heeft nog geholpen bij de inrichting ervan. Die noodkapel kwam er om te vermijden dat de mensen die hier woonden te ver moesten gaan om hun zondagsplicht te vervullen.

LACA : Waar liepen jullie school ?

GABY : Mijn man heeft zijn lager onderwijs gevolgd, tot en met de vierde klas denk ik, in een schooltje dat gelegen was in de Mellerystraat.

Het gebouwtje staat er nog altijd. Daarna ging hij naar de vakschool bij de broeders in de Molenbeekstraat waar hij opteerde voor de afdeling "*Hout en Bouw*". Zijn ouders waren intussen conciërge geworden van een school die gelegen was langsheen de Koninklijk Parklaan tegenover de kerk. Och God, het zag er toen allemaal anders uit dan vandaag, ge kunt U dat niet voorstellen !

LACA : En wat gebeurde er ondertussen met U ?

GABY : Ik ontving mijn lager onderwijs bij de Zusterkes van Vorselaar in de Felix Sterckxstraat. Ik moet er onmiddellijk aan toevoegen dat ik een buitenbeentje was !

LACA : Gaby, daar moet je nu eens wat meer over vertellen.

GABY : Wel, ik zal het U zeggen. Ik ben in die school tot mijn achttiende jaar gebleven. Hoe dat kwam ? Wel, ik was in mijn jeugd nogal klein van gestalte. Mijn vader wou me niet uit werken laten gaan. Dat was de reden waarom ik jaren na elkaar het zesde leerjaar heb overgedaan. Ze hebben mij dikwijls in het "*kolenkot*" opgesloten want ik was een "*haantje de voorste*". Nadien heb ik "*de naad*" geleerd in de Cardijnschool. Er werden daar avondcursussen ingericht en zo heb ik Leonard leren kennen.

LACA : Wanneer zijn jullie getrouwd ?

GABY : Op 19 augustus 1939. Ik weet het nog goed. We waren slechts acht dagen getrouwd toen mijn man gemobiliseerd werd. Tijdens de oorlog hebben we veel zwarte sneeuw gezien maar kom, we mochten gelukkig lang bij elkaar blijven. Dat wist de nare sporen uit. In 1989 hebben wij ons gouden jubileum gevierd.

LACA : Waar woonden jullie voordien ?

GABY : In 1946 begonnen de ouders van mijn man met de gezondheid te sukkelen. Mijnheer de Deken van Laken ging ermee akkoord dat wij onze intrek bij hen namen in de conciërgewoning. Die was ruim genoeg om twee gezinnen te huisvesten. Wij zijn daar nog vele jaren heel gelukkig geweest. In 1963 verhuisden wij naar de Prins Leopold-square.

LACA : Graag zouden we iets meer vernemen over het sociaal engagement van uw echtgenoot.

GABY : Wel, mijnheer, dat zit zo. Op achttienjarige leeftijd stichtte Leonard hier in Laken een afdeling van de Christelijke Mutualiteit Concordia. Dankzij zijn onmetelijke ijver nam het aantal aangeslotenen gedurig toe en werd deze Lakense afdeling één van de grootste van het land. Op een gegeven ogenblik besliste de directie van deze ziekenbond een nieuw kantoor te openen langs de Emile Bockstaellaan. Verschillende personeelsleden werden gerecruteerd. Leonard verkeerde in de stellige overtuiging dat hem de betrekking van bediende zou aangeboden worden aangezien hij zich tot het uiterste had ingespannen voor deze zaak. Helaas, hij greep naast die betrekking. Een van zijn beste vrienden kreeg uiteindelijk de post. Hij heeft er ontzettend hard onder geleden, mijnheer.

Plechtige communiefoto
L. Matthijs

LACA : Dat kunnen wij ons indenken, Gaby. Als ik het goed voor heb was hij ook de stichter van het Christelijk Syndicaat in Laken (A. C. V.).

GABY : Inderdaad. Dat alles bracht mee dat Leonard niet veel thuis was ... Huisbezoeken legde hij af aan de lopende band, om dan nog niet te spreken over het administratief werk dat dit alles meebracht ... Hij was in gans Laken bekend en werd overal hartelijk ontvangen. Het is niet mooi wat men hem aangedaan heeft. Enkele jaren later bood men hem dan toch de betrekking van hulpbediende aan. Hij heeft dat voorstel prompt geweigerd. Die vernedering heeft ongetwijfeld sporen nagelaten. Zijn hartkwaal en trombose zijn daar wellicht niet vreemd aan.

LACA : Nam die man dan nooit eens de tijd om zich te ontspannen ?

GABY : Oh, zeker wel. Gedurende veertig jaar was hij spelend lid van drie toneelamateurgezelschappen : "*Hoop in de Toekomst*" en "*De Violier*". Dat waren Brusselse toneelverenigingen. Daarnaast was hij nog actief in de Lakense toneelvereniging "*Onder Ons*". Er werd gespeeld in een achterzaaltje van een café, gelegen in de Leopold I-straat, tegenover het begin van de Richard Neyberghlaan. (Gaby toont mij mooie medailles die beide Brusselse toneelverenigingen hem verleenden voor vijftientwintig jaar trouw lidmaatschap) (zie illustraties)

LACA : Het is moeilijk om zich het leven van zulk een actief man voor te stellen.

GABY : Ja en dat is nog niet alles. Uit schroom hebben we vermeden in de doodsbrief te vermelden dat hij zich ook nog beroepshalve bezig hield met een Lakens filiaal van de "Volksverzekering" en de "Financiële Instelling Bac" (nu Bacop). Hij runde alles zelf en klaarde dat werk met uiterste nauwkeurigheid.

LACA : U bewaart zeker een onuitwisbare herinnering aan uw echtgenoot ?

GABY : Ja. (met nadruk) En laat mij er tenslotte nog dit aan toevoegen. Toen ik met hem trouwde, sprak ik geen woord Nederlands. Ook dat heeft hij mij geleerd.

Met een krop in de keel verliet ik Mevrouw Gaby Matthijs - Cloet en beloofde haar dit gesprek zorgvuldig op te tekenen. Het werd zo goed als mogelijk weergegeven.

Leon Candau

De Vlaamse Toneel-
kringen van Brussel

25- jarig toneeljubileum 1957

Toneelkring Hoop in
de Toekomst

OPENING VAN DE OPENBARE BIBLIOTHEEK NEDER-OVER-HEEMBEEK - STAD BRUSSEL

In de 2de jaargang van LACA Tijdingen, nummer 3 - maart 1991 p. 22, vergeleek J. Dillen de toenmalige oprichtingsperikelen van de reeds lang geplande bibliotheek van Neder-Over-Heembeek met die van de Vlaamse Volksbibliotheek in Laken, gesticht in 1882. Deze instelling kwam eindelijk tegemoet aan een jarenlange verzuchting van de Lakense bevolking. Honderddertien jaar later zijn hun burenen pas aan de beurt !

Vrijdag, 13 oktober 1995, geen datum waarop bijgelovigen zich aan allerlei onheilspellende gebeurtenissen mochten verwachten ... integendeel ! Op die dag opende Eerste Schepen F. Thielemans, in aanwezigheid van genodigden uit de omgeving, van afgevaardigden van de Vlaamse Gemeenschapscommissie en de Vlaamse Regering, de nieuwe bibliotheek van Neder-Over-Heembeek.

Vijftien jaar diende men op dit heuglijke evenement te wachten, hetgeen de plaatselijke verslaggever van "Uilenspiegel" terecht volgende boutade ontlokte : "Ons geluk kan niet meer op !".

Aan de ingang staat een metaalsculptuur in rood koper, ontworpen door de kunstenaar Michel Janssens. Het beeld, "*Femmephore*" gedoopt, stelt een vrouwenfiguur voor waarvan de vorm verwijst naar een amfora. De nooit ophoudende metamorfose van de mens naar lichaam en geest wordt hier voortreffelijk uitgebeeld. Het beeld maakt trouwens deel uit van een reeks aanverwante sculpturen, door dezelfde gedachte bevrucht.

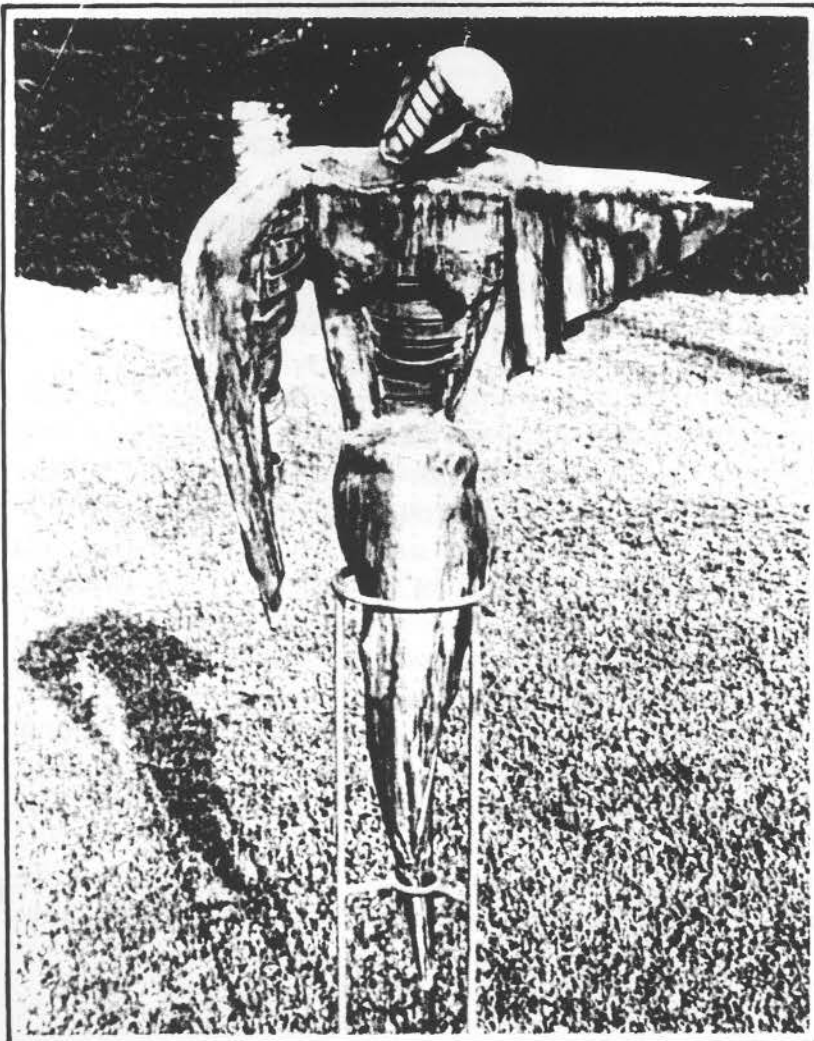
De beeldhouwer, die spijtig genoeg niet tot de echte Lakenaars mag gerekend worden, is een kunstenaar met een brede basisopleiding. Hij werkte reeds voor de Vlaamse Gemeenschap en voor de Provincie Brabant. Bovendien verwierf hij bekendheid door deel te nemen aan tentoonstellingen in binnen- en buitenland.

Wij sporen de leden van LACA aan om zonder dralen kennis te maken met de spiksplinternieuwe bibliotheek en te dezer gelegenheid de wondermooie sculptuur te gaan bewonderen (François Vekemansstraat, 79).

"Dat dit nieuwe boekenoord moge bijdragen tot ontspanning en verdere ontwikkeling van de Neder-Over-Heembeekse bevolking" is een oprechte en welgemeende groet van Laken aan haar naaste burens, toegevoegd aan een kleine "echo" over een grote gebeurtenis !

L. Candau

Foto S. Vanden Breen

"Femmephore"

RECHTZETTINGEN 2

(vervolg op "Laken en/of Brussel werden bestolen")

Op 9 oktober 1995 werd op T. V. - Brussel een uitzending gewijd aan de ambtswoning van de Belgische Eerste Minister, met name het classicistisch gebouw aan de Lambermontstraat, op de hoek met de Hertogstraat. Dit prachtige gebouw met puik meubilair werd gebouwd in de 18e eeuw.

Er werd ook verteld dat de eerste huurder van het pand George Beauclerc, Duke of Saint Albans, was. Deze Engelse edelman en excentriekeling is bij de Laca-leden wel bekend. Hij lag met name aan de oorsprong van de Sint-Albaansbergstraat, waarover ondergetekende een boekje schreef in 1991 en dat aan de leden werd uitgedeeld.

Maar het populaire televisiestation beging wel een flater. Er werd gezegd dat deze Hertog een **bastaardzoon** was van een Engelse Koning. In werkelijkheid was het de **kleinzoon** van een onechtelijk kind van *Charles II Stuart* (1630-1685), met name Charles Beauclerc, eerste Duke of Saint Albans (1670-1726). De tweede Duke, Charles, werd geboren in 1696 en overleed in 1751.

De Brussels-Lakense George Beauclerc (derde Hertog) leefde van 1730 tot 1786. Deze ingeweken Engelsman verwekte zelf meerdere buitenechtelijke kinderen, ging een paar keer failliet en belandde zelfs in de nor. Toen hij beter bij kas was, wilde hij een kasteel bouwen in de buurt van Schoonenberg, het kasteel dat door de landvoogden Albrecht van Saxen-Teschen en Maria Christina van Habsburg-Lotharingen gebouwd werd (het huidige koninklijk kasteel). Hij kocht daartoe het domein Ter Plast aan (hij brak het kasteel met die naam af) en begon aan het bouwen van een kasteel op "Crayenbosch" de heuvel aan de Vossenweg (nu Jan Sobieskilaan). Maar toen hij overleed op 1 februari 1786 waren alleen de funderingen afgewerkt.

De Fransen voerden tijdens de bezetting het kadaster in. Zij noemden deze wijk "Section dite du Château Saint-Alban".

Later zou de familie de Locht daar een wegel omvormen tot een straatweg, die in de jaren twintig van de 19e eeuw de Sint-Albaansbergstraat werd.

Gepoogd zal worden binnenkort een verbeterde en aangevulde uitgave van het voornoemde boekje te brengen.

Joris Dillen

AANVULLINGEN

LAKEN EN/OF BRUSSEL WERDEN BESTOLEN (1) (*)

1. Verblijf van Willy Vandersteen in Laken

Een vriendelijke dame, Lisette Van Ginderachter, lid van LACA, schreef ons het volgende :

"De Heer Willy Vandersteen liet in de Edouard Kufferathlaan nr 59 een huis bouwen hetwelk hij bewoonde van januari 1952 tot juni 1966, namelijk gedurende 14 jaar.

Nadien verkocht hij zijn huis en verhuisde naar Heide Kalmthout."

LACA had dus gelijk. Dank U, lieve dame.

2. De huisvesting van de SPES-school

De Directrice van de school meldt ons dat ons artikeltje aldaar "ad valvas" werd uitgehangen en dat het positief werd ontvangen door de leraressen. Zij waren nogal geschokt omdat hun school voor gehandicapte kinderen (aan de Stephensonstraat) de subsidies niet had gekregen die met gulle hand werden uitgekeerd aan een instelling voor druggebruikers.

(*) Zie ons vorig nummer.

Joris Dillen

* * * * *

LOOKES DIALECT

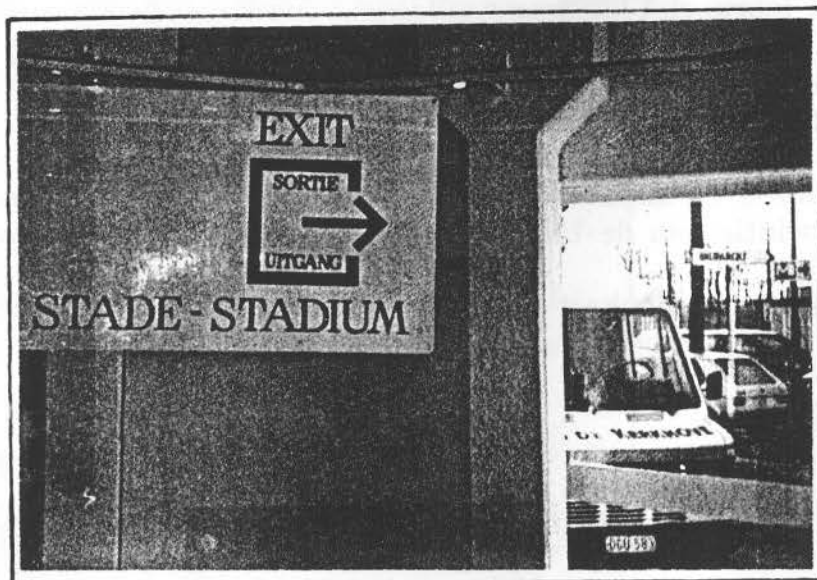

Foto in Kinepolis

In vroegere officiële documenten werd "Stade du Heysel" nogal eens vertaald door "Heizel**stadium**" (i.p.v. Heizelstadion).

LOOKES DIALECT

Reacties van lezers

In ons vorig nummer stelden wij een paar vragen aan de lezers. Er kwamen reacties.

1) Zoe zot as 'n veudeui/achterdeui

De Lakenaar H. Pessemier schreef ons een toffe brief die in extenso weergegeven wordt (pagina 22). Enkele bemerkingen :

- Hoe moet Laken in het dialect geschreven worden ? Onze taalgeleerde, Emile Leemans, denkt dat de spelling LOOKES het best de spreekwijze benadert. Zoals de correspondent het schrijft wordt ook al eens LOAKES geschreven. Onze lezer vindt dat het dan op het Antwerps lijkt. Hij verkiest LOHKES. Dat is nieuw. Ik vraag mij af of hier geen invloed te bespeuren valt van het Duits, want in deze taal wordt een lange O soms uitgedrukt door deze letter te doen volgen door een H : Sohn, Lohn, Fohlen of Kohl, bijvoorbeeld.

Wie zal het zeggen ?

- Zijn verklaring van de uitdrukking : "zoe zot as een vuideui" (en niet "veudeui" beweert hij) klopt met deze van de oude Lakenaar Emile Leemans : "vuideui" in de stad en "achterdeui" op den "boite". Een andere lezer, de Heer L. Van Audenhage (die al in LACA publiceerde) meldt dat men in het dialect van Woluwe spreekt van "zo zot als een **kelderdeur**". Heel interessant en eigenaardig.

2) Blinkmoïke

In Laken dus onbekend volgens de heer Pessemier.

Maar de lezer uit Woluwe schrijft dat in zijn dialect "moïke" betekent : "klein meisje". Voorbeeld : "een lief moïke". Het is volgens hem van dezelfde origine als "mokke" : "een tof mokke". (volgens sommige kenners moet het "een toffe mokke" zijn)

* * * * *

Wat betreft de vragen door de Lakenaar gesteld :

- Klaan groenstroht (gruunstroot) : op een kaart getekend eind 1866 door P.C. Popp, "ancien contrôleur du cadastre", staat inderdaad een "groen straetje" getekend. Het vertrekt van aan de Kelderstraat (de latere Fransmanstraat) op de plaats gesitueerd door de Heer Pessemier (Fransmanstraat, 111), loopt over de spoorweg om denkkelijk over te gaan in de huidige Terplaststraat en aldus opnieuw in de Kelder- (nu Alfred Stevens) straat uit te komen.

Gepoogd wordt om via toponymie-specialisten meer over dat "straetje" te vernemen.

Een bijnaam van de Lakenaars. Weet een lezer daar iets van ?

Joris Dillen

Lohke, 20 Oktouber 1995.

On menier DILLEN

P.a. LACA

Lohke.

Besten Hier DILLEN,

'kem mè vuil attense aan artikel geleize mè-ta Lohkes dialekt. Wa-ta ma 'n bekke chokkeit es dei komikke maneer vè het woud "Looke" te schraaive. Na weittek oek wel dat 'ni gemakkeliek es vèjal dei woure just te schraive lekkas dammezuhre, mo het woud Lohke, vè inwuhners van ons aaige paroché azu zeen schraaive...

"Loake" emmekoek al is zeen stohn, mo da parettei persees Antwerps... Vè maa poht, vinnekik Lohke nog het best trekken op tgein dammen uhre. Enfin bref. Messchin komter nog neki ne sout Dikke Van Dale vè de Lohkeneirs.

Vè voech te gohn op ahn artikel... deij-oitdrukking "Zu zot as 'n vuidui" (en gieën veudeu) emmekik altaaid uhre beizege, ni vè oit te legge dat eemand zot(verleefd) es op eemand anders, moh iëder in de zin van omnuhzal gedroid...

Ge zè par eksempel naaig beizege on a werk, ze kommen a gedeurig ohn derangeire mè van alles, den telefon goht, tes tiën,... tes tander... den komme de kadeie nog rond a uhre zohge...Awel, as ge dèn twie meneute pakt vè nekki te blohze en ge zucht... 'kzen zu zot as 'n vuidui gedroid... dad'es volges maai teminste, de juste betiëkenis.

Wattak kwaait wil van dei vui-of achter-dui: awel, ik paas dat'ta te mohken ei mette kant van woh dat eemand voech komt...

Wohrschaaïnlaaik zal den term messchin wel aaver zaain mèjet woud achterdui, mo ik stel ma de vrogh of datde Brusseleirs, en waaile as Lohkeneirs dus oek, wel vuil eilen achterdui beizigden?

Op den boite, weitek nog van vreuger, wier de vuidui nuut ni gebeizegd, donc dei kost ni zot droije...

Den... het woud blinkmoike emmek valeive ni ghuht in Lohke. Kemmer dailleur nuht gien gezeen oek ni in Lohke. Wel peipels, roenkvléege(roenkers), leeveniërsbichkes enzuh...

- A proppo... wetter eemand miër ouver de strohtnohm "klaan groenstroht" (soemmegste mense zeggen het pispotstroitché), dee oitgeift in de reu Fransman appeprè on de N° 111 ? ...achter de Justis de Paix ? Dei oize geun do nogal naaig no beneië...?

- Nog nen aproppo...: wetter eemand eet ouver nen baanohm vè de Lohkeneirs?

Vè oit te schiën emmek a in alle geval te bedanke vè-j-aan taaid dach-on maa verspeld et en houpelaaik nog veul arteekels in de Laca in het echt Lohkes.

H. PEJSENIER, KOMMEND VAN
GEBORTE.

46 REU FRANSMAN
LOHKE.

EEN MERKWAARDIG DOCUMENT : DE LUCHTDOOP VAN THEO BOGAERTS IN 1919

In ons juni-nummer van 1994 verscheen van de hand van Hilde Verstraete een biografie van de Lakense schrijver Theo Bogaerts.

Een van zijn zonen, Hans Bogaerts, bezorgde ons een merkwaardig document daterend uit 1919 (zie illustratie).

Het betreft een vliegtuigticket voor een reis met vertrek in Evere (waar het Brusselse vliegveld gelegen was tot wanneer Zaventem in gebruik werd genomen). De reis leidde naar ... Evere en duurde vijftien minuten. Het ging dus over een korte luchtdoop.

De reis was gratis, want de reiziger was Theo Bogaerts, opsteller bij de krant "*De Standaard*". Deze krant werd gesticht in 1914 als katholiek Vlaams dagblad. Maar het eerste nummer verscheen pas op 4 december 1918 (zij was toen gevestigd aan de Brusselse Greepstraat nummer 43). Een van de eerste journalisten was onze Bogaerts, volgens het reisbiljet wonende "*rue du Marocain*" in Molenbeek. Dat moest natuurlijk zijn "*rue du Maroquin*" (Marokijnstraat), gelegen tussen de Beekstraat en het Sint-Jan-Baptistvoorplein en uitlopende op de kerk met dezelfde naam (van architect Diongre). Ironisch genoeg wordt deze verkeerdelijk genoemde "Marokkaan"straat nu bijna uitsluitend door Marokkanen bewoond !

Tenslotte dient er nog op gewezen dat de vliegtocht medio december plaats vond. De jonge journalist zal het wel niet al te warm gehad hebben in de open cockpit. Er waaide bovendien een fikse wind, zoals te merken is aan de wilde haarbos van de reiziger op de foto, genomen ter gelegenheid van de luchtdoop (zie illustratie).

Joris Dillen

TRANSPORTS AÉRIENS

(SOCIÉTÉ ANONYME)

SIÈGE SOCIAL : 13, RUE BRÉDERODE, BRUXELLES

Billet de Transport

No 58

délivré aux conditions ci-contre

à Mr Dozyant, rue du Marocain 24, Wolcubek
(nom et adresse)pour un vol à effectuer le 15 XII-19 de Evre à Evre
(date) (localité) (localité)à bord de l'avion Pumper piloté par Mr George
(ou tout autre à sa place)Durée du vol : quinze minute
ou destinationPrix du transport : 1.000.000 de Francs
(en toutes lettres)Fr. ~~1.000.000~~Le 1er - XII - 1919.

T. S. V. P.

Le présent billet doit être remis par le passager au pilote
au moment de prendre place dans l'avion.

CONDITIONS GÉNÉRALES DES TRANSPORTS

Le transport aérien différant essentiellement par l'élément qu'il emprunte et les moyens auxquels il a recours, les avantages et les aléas qu'il comporte, de tous autres moyens de transport réglementés jusqu'ici, soit par la loi, soit par l'application qui en a été faite en jurisprudence, les parties ont arrêté d'un commun accord les clauses et conditions suivantes qui constituent la base des rapports établis entre elles et auxquelles elles acceptent de se soumettre, soit par elles-mêmes, soit par leurs ayants droit :

ARTICLE PREMIER. — Les billets de transport sont personnels. Ils ne peuvent être transférés qu'avec l'autorisation expresse du Syndicat.

ART. 2. — Les places ne sont considérées comme retenues qu'après le paiement du prix du transport et la délivrance du billet.

ART. 3. — Dans le cas où, après avoir payé le prix de son transport, un passager renoncerait à partir, il lui serait remboursé seulement la moitié de la somme payée, l'autre moitié demeurant acquise au Syndicat. Dans le cas où le départ serait simplement retardé par une cause fortuite, le billet pourrait être transféré à un départ suivant, sans que le Syndicat soit tenu d'assurer au passager une place identique à celle primitivement réservée.

ART. 4. — Les heures éventuellement indiquées par le Syndicat ne sont qu'approximatives. Le Syndicat se réserve le droit de les modifier à sa convenance, sans que les passagers puissent de ce fait réclamer aucune indemnité.

ART. 5. — Le Syndicat n'assume aucune responsabilité pour le cas d'arrêt forcé ou interruption de parcours. Les passagers conservent à leur charge les frais supplémentaires qui leur seraient occasionnés de ces différents chefs et supportent toutes les conséquences qui en découleraient.

ART. 6. — Le Syndicat décline toute responsabilité relative aux accidents, pertes et dommages quelconques qui pourraient advenir aux passagers au cours de leurs voyages aériens à bord de ses avions et provenant d'orages, brumes, atterrissage forcé, changement d'avions, grèves, jet, feu, pillage et généralement de tous événements d'air, soit à l'envol, soit en l'air, soit à l'atterrissage.

Le Syndicat ne répond pas des dommages causés par les actes, fautes ou négligences quelconques, y compris les fautes lourdes de ses pilotes, mécaniciens, préposés, passagers ou autres personnes quelconques embarquées ou non à bord de ses avions, dont il pourrait être responsable à quelque titre que ce soit, ni des vices ou défauts des engins, des avions ou accessoires.

ART. 7. — Les passagers doivent se conformer aux règlements établis par le Syndicat, à bord de ses avions, en vue de la sécurité et du confort des passagers.

LU ET APPROUVÉ,
Le Passager,

Dozyant

N. B. — Les trois exemplaires du billet doivent être signés par le passager.

GROETEN UIT LAKEN NIEUWS UIT DE NEKKERGALERIJ

In co-productie met het Gemeenschapscentrum NEKKERSDAL organiseerde LACA een tentoonstelling rond het artistieke werk van Pierre Dewit, onder het motto "*Groeten uit Laken*". De vernissage vond plaats op 18 november j.l. en trok een groot aantal belangstellenden aan.

Volkskunstenaar P. Dewit had in Laken al enige bekendheid verworven doch op voornoemde datum mocht hij een ware hoogdag beleven, ook al kwamen enkele eregenodigden niet opdagen.

Na een welkomstwoord door de voorzitter van de Gemeenschapsraad huldigde Mevrouw Josiane Moïmont in een korte toespraak de schilderkunst van P. Dewit, die zich in elk van de getoonde taferelen inspireert op een Lakense prentbriefkaart uit de collectie van de Heer E. Christiaens. Zij besloot haar betoog met een treffende volzin :

"Pierre Dewit slaagt er in ons geheugen aan een verjongingskuur te onderwerpen. Hij doet onze kinder- en tienertijd herleven die ei zo na verbonden is met de hier getoonde Lakense sites; en hij weet ook de fierheid aan te wakkeren waarmee we ons Lakens patrimonium koesteren."

Volgend op een korte oproep tot uitbreiding van de "werkende kern" van LACA loofde ondergetekende ook het frisse palet van de gelauwerde.

Om op eenduidige wijze de waardering voor het trouwe LACA-lid, Pierre Dewit, te illustreren wordt hier het sonnet weergegeven dat tussen zijn werken prijkte en ook de openingstekst van de mooie tentoonstellingsfolder sierde :

*Met sterren ooit in d'hand geboren
Die glinst'ring strooien in 't penseel
Ontwierp je frisse tekensporen
Met tinten, blauw en scheveningsgeel !*

*Mocht men jouw stijl naïef verklaren
Verkett'ren elke kleur en lijn.
De sympathie blijf je vergaren
Van vrienden schuwend dat venijn !*

*Je puurt de ziel uit prentbriefkaarten
Geduldig vat jouw spiedend oog
't Geheim van schaduw en van klaarten !*

*Vertaalt dan feilloos op je doeken
Pigment, gestold tot regenboog
Bejub'lend Lakens' fraaiste hoeken !*

P. Dewit aan het werk

AANVULLINGEN

TAALINCIDENT IN DE LAKENSE GEMEENTERAAD (..... en Richard NEYBERGH)

Wegens plaatsgebrek kon in een vorig nummer de foto niet gepubliceerd worden van het voormalig gebouw gelegen aan de Jan Sobieskilaan nummer 62 (vroeger Emile Bockstaellaan, 594) en dat getekend werd door de architect en plaatselijke politicus (gemeenteraadslid en schepen) Richard Neybergh.

Hier volgt de illustratie. (uit het Sint-Lukasarchief)

REGULARISATIE LIDGELDEN.

Gedurende het werkjaar 1994/1995 hebben wij kunnen rekenen op de sympathie, het vertrouwen en de steun van een groot aantal leden. Velen onder hen betuigden ons reeds deze blijken van sympathie van bij de oprichting van de Lakense heemkundige kring.

Het valt ons moeilijk onder woorden te brengen hoe dankbaar we zijn voor al hetgeen wij door die ledensteun in soms moeilijke omstandigheden konden verwezenlijken.

HULDEBETOON AAN EEN LAKENSE OORLOGSPILOOT JEAN OFFENBERG (vervolg)

Langs de Centrale Dienst van het Stamboek van de Belgische Krijgsmacht om konden interessante documenten bekomen worden over deze Lakense piloot, waarover geschreven werd in LACA Tijdingen van juni 1995.

Zo :

- De "fiche matriculaire - stamkaart" met een overzicht van Offenbergs militaire loopbaan van 1935 tot 1941. De datum van zijn overlijden, 22 januari 1942, werd later aangevuld.
- Het proces-verbaal van zijn eedaflegging, op 17 januari 1940.
- De overlijdensakte opgesteld in Groot-Brittannië.
- Het verslag over de omstandigheden van zijn dood. (zie illustratie)
- Een attest van het Ministerie van Landsverdediging dat de Belgische eretekens vermeldt die aan betrokkene verleend werden, en ook het Britse "Distinguished Flying Cross" en het Franse "Légion d'Honneur".

Vernomen werd ook dat het korte heldhaftige leven van Jean Offenberg in het Frans beschreven werd in : "Le Guerrier Solitaire" van Majoor V. Hovart (uitgeverij "Marabout Junior").

Laken mag dus wel prat gaan op de bijdrage van een van haar telgen aan Wereldoorlog II.

De Heer Yves Danneels van bovenvermelde dienst wordt hier hartelijk bedankt voor de informatie die hij bezorgde.

D. Van Kriekinghe

Vertaling : D. Pulinckx

CIRCONSTANCES du DECES du LIEUTENANT-AVIATEUR Jean Henri
OFFENBERG, D.F.C. (Matr.42184).

EXTRAIT du RAPPORT d'ACCIDENT FOURNI par le CAPITAINE-ADJ.
Roger HALENGREAU, Chef du Detachement Belge a l'Escadrille 609.

"Offenberg était parti avec le Cne. Roelandt, afin de donner de l'entraînement, à ce dernier, au vol en formation. Alors que ce flight était en file indienne (line astern) et qu'Offenberg probablement était en train de regarder si son No.2. collait bien, un Spitfire de l'Escadrille de la 92e. fit une attaque à 90° sur la formation (beam attack). Cet appareil dut s'approcher à très faible distance et il semble qu'Offenberg, pour éviter une collision, tira sur le stick, mais que l'appareil de la 92e. Escadrille, ayant fait la même manœuvre, il s'en suivit une collision. L'appareil d'Offenberg eut son empennage arrière détruit, continua cependant à grimper et passa sur le dos.

Le Cne. Roelandt, ayant d'abord vu passer les débris du fuselage de son No. 1. autour de lui, crut à un moment donné, qu'Offenberg allait pouvoir sauter en parachute. Malheureusement, l'avion atteint se mit rapidement en pique verticale et Offenbergs n'eut probablement plus le temps de se libérer, le sol étant, tout au plus, à 3.000 au-dessous de lui.

Le Lieut. Offenberg fut tué sur le coup, tandis que l'autre pilote, cause de la collision, périssait dans les flammes.

OVER DE RIJKDOM VAN EEN TAAL OF DE SUBTILITEITEN VAN HET BRUSSELS DIALECT.

Het Brussels dialect is een communicatiemiddel dat uitgebreide en kleurrijke uitdrukkingsmogelijkheden biedt. De spreker beschikt in menig geval over een waaier van zegswijzen die hem toelaat zijn boodschap met de gewenste nuancerings te uiten.

Dit gaat van de eenvoudige neutrale en objectieve vaststelling tot de expressie van een duidelijk geëngageerde en subjectieve stellingname, doch immer uitgedrukt met een grote spaarzaamheid van middelen, d.w.z. direct en zonder overbodige met bloemen versierde omschrijvingen.

In bepaalde contexten wordt er een beroep gedaan op beeldrijke fraserings met een groot suggestief vermogen. Om bijvoorbeeld een eind te stellen aan een vruchteloze discussie wordt als laatste argument wel eens verwezen naar een bepaald bestanddeel van het mannelijk lichaam zonder dat er noodzakelijkerwijze een rechtstreekse relatie bestaat tussen dat lichaamsdeel en het object van de gedachtengang. In zulke gevallen is het duidelijk dat het Brussels dialect niet thuishoort in wat men een salon- of "*boudoir*"-conversatie zou kunnen noemen !

Ter illustratie van de argumentatie worden hierna enkele voorbeelden gegeven. De lezer zal opmerken dat, wegens de bezorgdheid voor de elementaire welvoegelijkheid, bepaalde woorden werden "*verduisterd*". In die gevallen volstaat het dat de lezer zijn eigen verantwoordelijkheid opneemt, en de zin vervolledigt met het woord dat hem het meest gepast lijkt !

Verkozen werd eerst de zin of het idee te citeren in "*Algemeen Nederlands*", met daarna een reeks kleurrijke Brusselse uitdrukkingen, gaande van de zachtere (soft) tot de sterkere (hard).

Sommige daarvan kunnen versterkt worden door het woord **VRIEDEG** (erg) of nog meer kordaat **VEERKANTEG** (vierkantig) toe te voegen.

Voorbeelden :

- Hij veigt er **vriedeg** zan botten oen
- Hij veigt er **veerkanteg** zan ... oen

Toen dit artikel geschreven werd, bestonden er nog geen algemeen aanvaarde spellingsregels voor het Brussels dialect; gehoopt wordt op het begrip van de lezer.

Intussen heeft de Academie van het Brussels V.Z.W. een eerste poging gedaan om algemene spellingsregels vast te leggen, en het ligt in de bedoeling die te toetsen in een volgend artikel.

De lezers die hun taalkennis van het Brussels dialect willen uitdiepen kunnen met veel nut het boek raadplegen van Marcel De Schrijver "Sprekt a mooiertoe!" bij uitgever Norwest (1992). Een grote klassieker blijft nog steeds het "Dictionnaire du dialecte bruxellois" van Louis Quiévreux, uitgegeven door Libro-Sciences (1973). Vermelden wij ook dat de "Academie van het Brussels" een driemaandelijks tijdschrift uitgeeft "Brussels Dialect" (Visverkopersstraat 13, Bus 1, 1000 Brussel).

Hopelijk zal de lezer aan dit artikel veel leesgenot overhouden.

Waarschuwing

Gelieve buiten het bereik van kinderen te houden. Gevoelige personen zouden zich best onthouden !

* * * * *

Het is een dronkaard

- 't Es ne potte pei
- Zanne bedde stoet op 't stammenei
- Hij eit nen druuge leiver
- Za keilgat stoet bergaf
- Hij eit 'n gooie embouchur
- 't Es ne zatlap
- 't Es ne zatte ...

Hij geeft blijk van zijn ontevredenheid

Hij maakt zich kwaad

Hij maakt herrie

- Hij spelt op zanne puut - op zannen tien
- Hij mokt van zanne ure - van zanne neus - van zanne Jan
- Hij mokt van zannen teutter - van zannen tout - van zannen teoeter - van zannen tek
- Hij mokt van zanne smool
- Hij mokt van zanne bakkes
- Hij mokt van zanne ...

Hij trekt het zich niet aan

Het laat hem onverschillig

Het kan hem geen barst schelen

- Hij trekt 'et eum nie oen
- Hij veigt er zanne zoul oen - zanne vooten oen - zanne botten oen
- Hij veigt er za gat oen
- Hij veigt er zanne ... oen

Hij heeft te diep in het glas gekeken

Hij is dronken

- Hij eit a stuk op
- Hij eit 'n gooie beis op
- Hij es goo geloeie
- Hij es waal vriedeg getapisseid
- Hij eit e stuk in zan uur - in zan kroeg - in zan gilei - in zan voote - in zan botte
- Hij eit e stuk in zan ...

Zij hebben hem beetgenomen

Hij is er in getrapt

- Hij es gezeen
- Hij eig'et zitte
- Hij eig'et on za goere
- Hij eit van 't leir - van 't hammeke
- Zemmen hem doe geschoure zonder ziep - doe e kolleke gepast
- Zemmen hem dui za laaif gezeen
- Z'emmen hem bei zan peis ligge
- Hij eit 'spek on zan gilei - on zan bien - on zan voote - on zan botte
- Hij eit 't spek on zan ...

(t SPEK wordt somtijds vervangen door 't SPEL)

Ik ben het hier beu

- Ik zaain da spel ee al lank meug
- Ik zaain dat ee soe meug as kaa pap
- Dat hangt ee man keil oeit - man vooten oeit - man botten oeit
- Dat hangt ee man ... oeit

Ik trek mij van hem niets aan

Hij kan barsten

- Hij kan noe de moen luupe - noe den deuvel luupe
- Hij kan man voote kusse - man botte kusse
- Hij kan man ... kusse

Wat vertel jij nu voor praat ?

- Wa zeie gaa na on 't zieverre ?
- Wo edde da weial uitgooilt ?
- Wa bringt daane ma ee af ?
- Wa sloegde gaa na oeit a voote - oeit a botte ?
- Wa sloegde gaa na oeit a?

Treurmars op de muziek van Frédéric Chopin.

- Hij zal veu ons gien komiskes nemi doen
- Hij es no de ...

NB : Deze laatste stroof wordt herhaald om het tragische van de situatie te beklemtonen.

Eet dit maar op

- Sloegt da mo in aan meule - in a botte
- Sloegt da mo in a ...

Straks gebeurt er hier een ongeluk

- Astrien vleeft em nog me zan botte van de lier
- Astrien vleeft em nog me zan ... van de lier

Hij wordt kordaat aangesproken

- Hij kraaigt za pakske mei
- Hij kraaigt in zan kas - in zan vaais
- Hij kraaigt onder zan voote
- Hij kraaigt onder zan ...

Hij houdt mij voor de gek

- Hij haafd me maa de vaaif meneute
- Hij haafd me maa de zot
- Hij spelt me man voote - me man botte
- Hij spelt me man taaiers
- Hij spelt me man ...

Het is mislukt - gebroken

- 't Es no de knoppe - no de vontches - no den deuvel
- 't Es no de ...

Hij maakt mij zenuwachtig

- Hij geeft ma op de zeine
- Hij hangt man vooten oeit - man botten oeit
- Hij hangt man ... oeit

Hij werkt hard

- Hij werkt em kapot
- Hij werkt dat 't stof in de gebeure vleeft
- Hij werkt em nen boeilt
- Hij droeit zanne wier af
- Hij droeit zan ... af

Het is gebeurd (negatief bedoeld)

- 't Es van man voote - van man botte
- 't Es van man ...

Het is een nieteling

- 't Es ne jan-man-voote
- 't Es ne jan-man ...

Een kordate manier om iemand iets te weigeren

- Nen dikke stamp onder a ...
- 't Es teige a ... gescheite

SLOTWOORD

Het triviale van het Brussels dialect wordt nochtans zeer verzacht wanneer het zich richt tot kinderen, en kan dan blijk geven van grote tederheid.

Voorbeeld :

" Awel, ma klaain Tichke, aaie ga zier on a beeterkes ? Komt en betche op het schoetche van a moematche zitte veu a nenekke te pakke."

Later, als het "Tichke" een grote bengel geworden is en "vagabonte streike" uithaalt, zal "Moematche" wel eens zeggen van haar spruiteling "t Es de noegel van man duudkist".

Wij zegden toch bij aanvang dat het Brussels dialect een rijke en kleurige taal is ?

* * * * *

P.S. Toen dit artikel klaar lag voor publicatie ontvingen wij het oktober 1995 nummer van "*Brussels Dialect*", het maandblad van de Academie van het Brussels V.Z.W., waarin een uitgebreid artikel staat van Marcel De Schrijver onder de titel "*Wat iedere Brusselaar moet weten over ... 'Brusselse klute' !*"

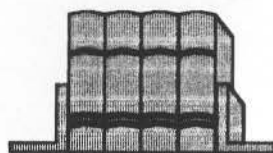
G. Vanden Bussche

*De redactie wenst
aan de leden een
Gelukkig en Voorspoedig Nieuwjaar!*

INHOUD

	pag.
1. Ten Geleide (L. Candau)	1 - 3
2. Groei van het gebouwencomplex in de Karel Bogaerdstraat (H. Verstraete)	4 - 9
3. Bekende en/of beroemde Lakenaars	
- De architect Egide Dekeuleneer (D. Van Krieking)	10 - 12
- De Heer Leonard Matthijs (L. Candau)	13 - 17
4. Opening van de openbare bibliotheek Neder-Over-Heembeek (L. Candau)	17 - 18
5. Rechtzettingen (vervolg op "Laken en/of Brussel werden bestolen") (J. Dillen)	19
6. Aanvullingen - Laken en/of Brussel werden bestolen	
- (Willy Vandersteen ; de SPES-school)	20
- Lookes dialect : Heizelstadium	20
- Reacties van lezers (J. Dillen / H. Pessemier)	21 - 22
7. Een merkwaardig document : De luchtdoop van Theo Bogaerts in 1919 (J. Dillen)	23 - 24
8. Groeten uit Laken - Nieuws uit de Nekkerijgalerij (L. Candau)	25
9. Aanvullingen :	
- Taalincident in de Lakense Gemeenteraad (en Richard Neybergh) (J. Dillen)	26
- Huldebetoen aan een Lakense oorlogspiloot Jean Offenbergh (vervolg) (D. Van Krieking)	27
10. Over de rijkdom van een taal of de subtiliteiten van het Brussels dialect (G. Vanden Bussche)	28 - 32

**Indien een rode stip naast uw naam staat
 op het etiket van huidige aflevering,
 dan vergat U het lidgeld te betalen.**

